

Sprawozdanie z dodatkowego zadania - implementacja uniwersalnego algorytmu planowania procesów

Sławomir Górawski

23 stycznia 2018

1. Wstęp

Planowanie przydziału procesora polega na określeniu kolejności, w jakiej jego moc obliczeniowa zostanie przydzielona procesom z kolejki procesów gotowych do działania. Jest to zadanie planisty krótkoterminowego, który powinien zmaksymalizować czas wykorzystania procesora. Za każdym razem, gdy aktywny proces przechodzi w stan oczekiwania lub kończy działanie, podejmuje decyzję, którym procesem z kolejki gotowych do działania (jeśli ta jest niepusta) go zastąpić. Wynik tej decyzji zależy od działania zaimplementowanego algorytmu przydziału procesora.

Algorytmy te można podzielić na:

1. Niewywłaszczeniowe

Decyzje planisty podejmowane są, gdy:

- aktywny proces przechodzi w stan oczekiwania,
- aktywny proces kończy działanie.

2. Wywłaszczeniowe

Decyzje planisty podejmowane mogą być również, gdy:

- proces przechodzi ze stanu oczekiwania w stan gotowości,
- aktywny proces przechodzi w stan gotowości.

Strategie planowania można oceniać z różnych punktów widzenia. Głównym, choć nie jedynym, kryterium branym pod uwagę w tym sprawozdaniu będzie średni czas oczekiwania procesów gotowych do działania. Poniżej skrótowo omówione zostały algorytmy przetestowane w symulatorze.

2. Krótki opis algorytmów

2.1. FCFS

FCFS (ang. *first-come, first-served*) oznacza “pierwszy zgłoszony - pierwszy obsłużony”. Algorytm ten opiera się na prostej zasadzie, zgodnie z którą procesy wykonywane są w takiej kolejności, w jakiej pojawiły się w kolejce gotowych do działania. Jest to algorytm niewyłączeniowy. Charakteryzuje się prostotą implementacji. Jego główną wadą jest stosunkowo długi średni czas oczekiwania, który jest skutkiem m.in. zjawiska znanego jako efekt konwoju (ang. *convoy effect*), polegającego na blokowaniu procesów wymagających niewiele czasu do działania jednym długim.

2.2. SJF

SJF (ang. *shortest job first*) preferuje procesy, które mają najmniejsze wymagania odnośnie czasu procesora. Jest to algorytm optymalny, jeśli chodzi o minimalizację średniego czasu oczekiwania. Może on być wyłączeniowy lub nie. W wersji wyłączeniowej, zwanej SRTF (ang. *shortest remaining time first*), może zastąpić aktualnie wykonywany proces nowym, który pojawił się w kolejce, jeśli tylko tamten wymaga mniej czasu. Do jego wad należy możliwość zagłodzenia długich procesów, które mogą być wciąż pomijane na rzecz szybszych.

2.3. RR

RR (ang. *Round-Robin*), czyli planowanie rotacyjne, to strategia, w której każdy proces otrzymuje kwant czasu procesora do wykorzystania. Po upływie tego czasu działanie procesu jest przerywane, a on sam jest przenoszony na koniec kolejki. Algorytm ten jest rzecz jasna wyłączeniowy i w porównaniu do innych powoduje znacznie więcej przełączeń kontekstu, poza tym dla procesów, które często zostają przerywane, łączny czas oczekiwania może być bardzo długi. Jego zaletą jest równomierne rozłożenie czasu działania pomiędzy wszystkie programy.

3. Implementacja symulatora

W pliku `program.ipynb` zaimplementowany został symulator planowania procesów, napisany w języku Python. Zasyulowane zostało w nim działanie omówionych powyżej algorytmów, tj. FCFS, SJF, SRTF i RR. Symulacja jest rzecz jasna uproszczona, nie zostały uwzględnione w niej np. czasy przełączania procesów, tym niemniej obserwacja jej działania pozwoliła wyciągnąć wiele wniosków dotyczących działania testowanych algorytmów.

Procesy zostały zaimplementowane jako klasy posiadające pola takie jak wymagany czas działania oraz łączny czas oczekiwania. Co pewną abstrakcyjną

jednostkę czasu, odpowiadającą 1 ms czasu rzeczywistego, aktualizowana jest sytuacja w symulatorze. Działające procesy zmniejszą swój wymagany czas działania, zaś w chwili zakończenia pracy są zastępowane nowymi zgodnie z jedną z opisywanych wyżej strategii. Implementacje planistów opierają się głównie o metody decydujące, jak zastępować zakończone procesy.

Uniwersalność implementacji polega na jej modułowej budowie, łatwiej do rozszerzenia o kolejne algorytmy, oraz parametryzacji testów. Możliwość ustalenia przedziałów czasu wymaganego przez procesy, rozkładu prawdopodobieństwa czasu w przypadku jego losowania, kwantu czasu używanego przez algorytm RR itd. pozwoliła na sprawdzenie działania testowanych strategii w różnych sytuacjach, co nierzadko wpływało na zaobserwowane wyniki.

4. Wyniki

Wyniki działania symulacji przedstawione zostały w postaci wypisywania średnich czasów oczekiwania procesów w przypadku konkretnych algorytmów, oraz prezentacji na wykresach przebiegu ich działania, gdzie poszczególnym punktom na wykresach odpowiadają procesy otrzymujące w danej chwili czas procesora, zaś ich wysokość odpowiada czasowi oczekiwania danego procesu w kolejce.

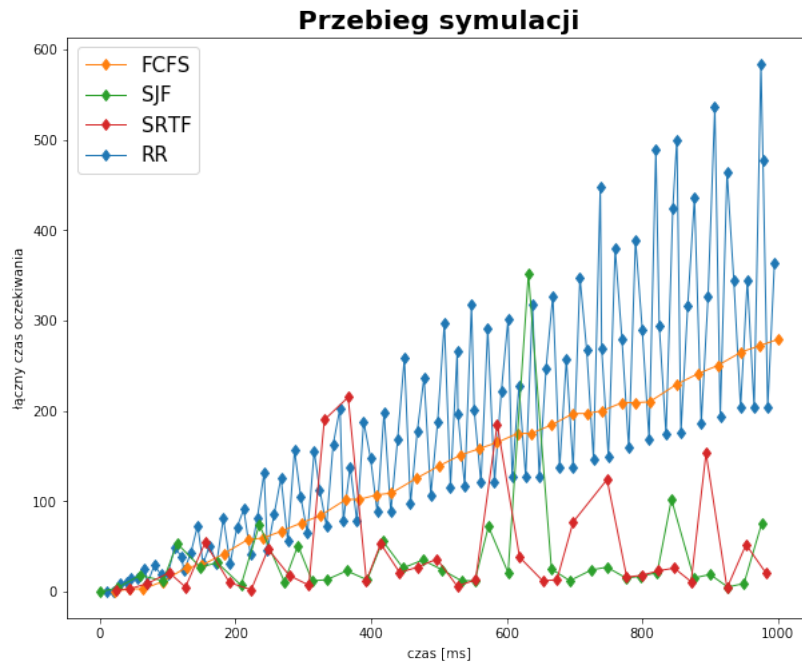
Przykładowy wynik testu dla danych parametrów:

łączny czas prowadzenia pomiarów	1000 ms
czas działania procesów	20 - 40 ms
rozkład prawdopodobieństwa	jednolity
okres pojawiania się nowych procesów	20 ms
kwant czasu w algorytmie RR	100 ms

Tabela 1. Parametry testu

FCFS	172,666667
SJF	38,216216
SRTF	30,342857
RR	152,279279

Tabela 2. Średni czas oczekiwania procesów [ms]

5. Wnioski

Z powyżej przedstawionych wyników jednego z testów, a także kilku innych niezawartych w sprawozdaniu, można wyciągnąć kilka wniosków dotyczących planowania procesów. Niektóre z nich to:

- algorytm SJF istotnie jest najlepszy, jeśli chodzi o średni czas oczekiwania,
- zaobserwować można występowanie problemu głodzenia dłuższych procesów w algorytmie SJF,
- zaobserwować można efekt konwoju w algorytmie FCFS,
- czas oczekiwania w algorytmie FCFS rośnie liniowo wraz ze wzrostem liczby procesów w kolejce,
- algorytm RR często zachowuje się podobnie jak FCFS, jednak wywłaszczanie procesów często znacznie wydłuża ich czas oczekiwania; tym niemniej średnio jest on i tak lepszy niż w przypadku algorytmu FCFS.